

The Long Goodbye:

Understanding Shemini Atzeret (and Shavuot, too!)

→ Why is there an extra day on Succot (for a total of 8 in Israel or 9 elsewhere) but not on Pesach (where there is a total of 7 in Israel or 8 elsewhere)?

→ Why is the extra day of Succot called “עצרת,” *stopping*? Aren’t all days of Yom Tov days of “stopping” from work? Is there a connection to שבועות, also עצרת?

(1) במדבר פרק כט

... אֵילִם שְׁנַיִם ...	פְּרִים בְּנֵי בָקָר שְׁלֹשָׁה עֶשֶׂר	(יב) וּבַחֲמֵשָׁה עֶשֶׂר יוֹם ...
... אֵילִם שְׁנַיִם ...	פְּרִים בְּנֵי בָקָר שְׁנַיִם עֶשֶׂר	(יז) וּבַיּוֹם הַשְּׁנִי
... אֵילִם שְׁנַיִם ...	פְּרִים עֶשְׂתֵי עֶשֶׂר	(כ) וּבַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי
... אֵילִם שְׁנַיִם ...	פְּרִים עֶשְׂרֵה	(כג) וּבַיּוֹם הָרְבִיעִי
... אֵילִם שְׁנַיִם ...	פְּרִים תְּשֻׁעָה	(כו) וּבַיּוֹם הַחֲמִישִׁי
... אֵילִם שְׁנַיִם ...	פְּרִים שְׁמֹנֶה	(כט) וּבַיּוֹם הַשְּׁשִׁי
... אֵילִם שְׁנַיִם ...	פְּרִים שִׁבְעָה	(לב) וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי
אֵיל אֶחָד:	פֶּר אֶחָד	(לה) בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי, עֶצְרַת ...

(2) רש"י במדבר פרק כט

(לה-לו) **עצרת תהיה לכם – עצורים בעשיית מלאכה.** דבר אחר **עצרת עצרו מלצאת**, מלמד שטעון לינה. ומדרשו באגדה לפי שכל ימות הרגל הקריבו כנגד שבעים אומות וכשבאין ללכת, אמר להם המקום, "בבקשה מכם, עשו לי סעודה קטנה כדי שאהנה מכם:" **פר אחד איל אחד – אלו כנגד ישראל, התעכבו לי מעט עוד.** ולשון חבה הוא זה, **כבנים הנפטרים מאביהם**, והוא אומר להם, "קשה עלי פרידתכם – עכבו עוד יום אחד." משל למלך שעשה סעודה וכו', כדאיתא במס' סוכה (דף נה ב). ובמדרש רבי תנחומא למדה תורה דרך ארץ, שמי שיש לו אכסנאי יום ראשון יאכילו פטומות, למחר מאכילו דגים, למחר מאכילו בשר בהמה, למחר מאכילו קטניות, למחר מאכילו ירק, **פוחת והולך כפרי החג:**

(3) רש"י ויקרא פרק כג

(לו) **עצרת הוא – עצרתי אתכם אצלי**, כמלך שזימן את בניו לסעודה לכך וכך ימים, כיון שהגיע זמן להפטר, אמר, "בני, בבקשה מכם – עכבו עמי עוד יום אחד; קשה עלי פרידתכם:"

(4) רמב"ן ויקרא פרק כג

(לו) **עצרת היא – עצרתי אתכם לפני**, קָשַׁר שזימן את בניו לסעודה לכך וכך ימים, כיון שהגיע זמן ליפטר, אמר, "בבקשה מכם – עכבו עמי עוד יום אחד, שקשה עלי פרידתכם!" – לשון רש"י, ודברי אגדה הם בויקרא רבה. ועל דרך האמת, כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ (שמות כ י), ויום השביעי הוא שבת, ואין לו בן זוג, וכנסת ישראל היא בת זוגו, שנאמר, "ואת הארץ", והנה היא שמינית. "עצרת היא," **כי שם נעצר הכל.** וצוה בחג המצות שבעה ימים, בקדושה לפניהם ולאחריהם, כי כולם קדושים ובתוכם ה'. ומנה ממנו תשעה וארבעים יום, שבעה שבועות כימי עולם, וקדש יום שמיני כשמיני של חג, והימים הספורים בינתיים כחולו של מועד, בין הראשון והשמיני בחג, והוא יום מתן תורה שהראם בו את אשו הגדולה ודבריו שמעו מתוך האש. **ולכך יקראו רבותינו ז"ל בכל מקום חג השבועות עצרת, כי הוא כיום שמיני של חג שקראו הכתוב כן.** וזהו מאמרם (חגיגה יז א), "שמיני, רגל בפני עצמו הוא, לענין פז"ר קש"ב." ותשלומין דראשון הוא, כי הוא אצילות הראשונים ואינו כאחדות שלהם. ולכך יזכיר בפרשת כל הבכור (דברים טז טז) בשלש רגלים, חג המצות וחג השבועות וחג הסוכות שבעת ימים, ולא יזכיר השמיני, כי שם אמר יראה כל זכורך וגו', והנה זה מבואר:

5) רש"י מסכת ראש השנה דף ד עמוד ב

פז"ר קש"ב – כבר פירשתיו במסכת יומא [ג, א] ומסכת סוכה [מח, א] טעון פייס לפר הבא בשמיני, ואינו קרב לפי סדר המשמרות ששנו ושלשו בפרי החג חוץ משתים ששנו ולא שלשו, ופר של שמיני אין אחת מאותן שתים מקריבתו אלא כל המשמרות מפילות, וטעון זמן ורגל לעצמו - שאין שם חג הסוכות עליו, וקרבן לעצמו - שאין קרבנו כשאר ימי החג שהפרים מתמעטים בהם אחד אחד, וזה אינו אלא פר אחד, ושאר הימים שני אילים וארבעה עשר כבשים, וזה איל אחד ושבעה כבשים, ושיר לעצמו - אין שירו שוה לשל סוכות שאומר על הדוכן, ולא נתפרש לנו שירו, ובמסכת סופרים נמצא שירו, הוא למנצח על השמינית, ברכה לעצמה - מברכין היו את המלך, זכר לחנוכת הבית שנאמר (מלכים א' ח) ביום השמיני שלח את העם ויברכו את המלך - כך מפורש בתוספתא דסוכה (פרק ד).

6) ישעיהו פרק נו

(ו) ובני הנכר הנלוים על יקנך לשרתו ולא הבה את שם יקנך להיות לו לעבדים כל שמר שבת מחללו ומחזיקים בברית: (ז) והביאותים אל הר קדשי ושמתים בבית תפילתי עולתיהם וזבחייהם לרצון על מזבחי כי ביתי בית תפלה יקרא לכל העמים:

7) האמונה והבטחון לרמב"ן פרק ה

ואחר שהזכירה אמר עולותיהם וזבחייהם לרצון על מזבחי. ומה טעם להיות כל זה. כי ביתי הנזכר הוא בית תפלה יקרא לכל העמים, לשון הזמנה, ואשפוך את רוחי על כל בשר, ואומר כי אז אהפוך אל עמים שפה ברורה לקרוא כלם בשם ה' לעבדו שכם אחד.

→ Should we eat and/or sleep in the Succah on Shemini Atzeret? What's with all of the different מנהגים about this issue?

8) תלמוד בבלי מסכת סוכה דף מו-מז

אמר רב יהודה בריה דרב שמואל בר שילת משמיה דרב: שמיני ספק שביעי - שביעי לסוכה ושמיני לברכה, ורבי יוחנן אמר: שמיני לזה ולזה, מיתב - כולי עלמא לא פליגי דיתבין, כי פליגי לברוכי, למאן דאמר שביעי לסוכה - ברוכי נמי מברכין, למאן דאמר שמיני לזה ולזה - ברוכי לא מברכין. אמר רב יוסף: נקוט דרבי יוחנן בידך, דרב הונא בר ביזנא וכל גדולי הדור איקלעו בסוכה בשמיני ספק שביעי, מיתב הוו יתבי ברוכי לא בריכי. - ודלמא סבירא להו כמאן דאמר כיון שבירך יום טוב ראשון שוב אינו מברך? - גמירי דמאפר אתו. איכא דאמרי: ברוכי - כולי עלמא לא פליגי דלא מברכין, כי פליגי - למיתב. למאן דאמר שבעה לסוכה - מיתב יתבין, ולמאן דאמר שמיני לזה ולזה - מיתב נמי לא יתבין. אמר רב יוסף: נקוט דרבי יוחנן בידך, דמרא דשמעתא מני - רב יהודה בריה דרב שמואל בר שילת, ובשמיני ספק שביעי לבר מסוכה יתיב. והלכתא: מיתב יתבין, ברוכי לא מברכין.

Actual Opinions:			
רב: "שביעי לסוכה ושמיני לברכה"; רבי יוחנן: "שמיני לזה ולזה."			
Opinion	Stage	Sit in Succah?	ברכה?
רב	Version 1.0	Yes	Yes
רבי יוחנן		Yes	No
(רבי יוחנן Agrees with רב יוסף)		Yes	No
רב	Version 2.0 (איכא דאמרי)	Yes	No
רבי יוחנן		No	No
(רבי יוחנן Agrees with רב יוסף)		No	No
הלכה	Agrees with רב 2.0	Yes	No

9) ספר הפרדס לרש"י ז"ל דף רמ

רבינו שלמה בליל שמיני ספק שביעי קידש בסובה וישב בה, וגם למחר עשה כן. וכן עשה רבינו יעקב בן רבינו יצחק הלוי נוחו עדן, שכל אחיו – רבינו אליעזר ורבינו שמואל הלוי – קדשו בבית ואכלו חוץ לסוכה, ולמחר, ביום, אכלו בסוכה. וטעם שלהם מתלמוד ירושלמי מספר "מליל יום האחרון", דהיינו יום ט'. וכן פסיקתא משמע.

ושאלתי את ר' יעקב לוי ואמרת, מתחילה, היה אבי נוהג בספק בליל שמיני לקדש בבית ואכל שם ולמחר בסוכה, כדרך שעושין אחיי. אבל בזקנותו, פעמים היה יושב בליל ספק שביעי בבית, ופעמים בסוכה, והין ולא ורפייא בידיה. ור' אלכסנדר העיד עליו שבתחילה היה נוהג לישב בבית בליל ספק שביעי ולמחר בסוכה, אבל חבירו ר' שלמה ושאר רבותינו, אמרו לו, וחזר בו. וכן רבינו שניאור הלוי ישב בסוכה בליל ספק שביעי, וחולק עלי שאין יושבין, ומביא ראייה מפסיקתא קא.

10) ערוך השולחן אורח חיים סימן תרסח

סעיף ב | בחוץ לארץ אוכלים בשמיני עצרת בסוכה בלילה וביום מפני שהוא ספק שביעי, ואין מברכין על ישיבתה. ומקדשין ואומרים זמן, שהוא רגל בפני עצמו. והנה כך איפסיקא הלכתא בגמ' [מ"ז.], דבשמיני מיתב יתבין ברוכי לא מברכין. ומכל מקום, ראינו בזה בפוסקים מנהגים שונים – **המרדכי בשם הראב"ה** כתב דאסור לישן בשמיני בסוכה משום **בל תוסיף**, דבשלמא באכילה, יש היכר, מה שאינו מברך; אבל **בשינה, ליכא היכר** [מג"א]. ואע"ג דבל תוסיף גמור ליכא, כמו שכתב בס"י תרס"ו, דבל תוסיף שלא בזמנו בעי כוונה, מכל מקום מיחזי כבל תוסיף, ועוד שהרי באמת יושב לשם מצוה מפני הספק, ומכל מקום, היכר צריך, כיון דאנן בקיאי בקביעת החדש, ויתבאר זה בסעיף ה' בס"ד:

סעיף ג | ומטעם זה נהגו לצאת מיד מהסוכה אחר סעודת שחרית [שם] ויש שבילילה אין יושבין וביום יושבין [שם] ואין זה מנהג [טור] ויש שעושין קידוש וטועמין בסוכה והולכין לבית לאכול והנה על כל אלה הדברים כבר צווחו כמה גדולים דאין לעשות כן דכיון דבגמ' נפסקה ההלכה שיושבין בשמיני עצרת בסוכה, אם כן, צריכין לישב כל הלילה וכל היום, וגם צריכין לישן בסוכה ובלי שום הבדל מכל החג:

סעיף ד | האמנם, לעניות דעתי, יש טעם כעיקר במנהגן של ישראל, וכל הדברים אמת, רק שצריך ביאור. דהנה אמת שבגמרא, נפסקה ההלכה דמיתב יתבין. אבל רבותינו בעלי התוספות כתבו שם [ד"ה מיתב] וזה לשונם: "מיתב יתבין – בלולב, לא רצו לתקן שיטלו הלולב מפני הספק, לפי שהוא יום טוב, ומוקצה לטלטול, ומינכרא למילתיה שנוהג בו מנהג חול. אבל סוכה, פעמים שסוכתו עריבה עליו, אוכל בה אפילו ביום טוב!" עד כאן לשונם. וכן כתב הטור, וזה לשונו: "ולא שייך בישיבתו בה, לומר, 'היאך נעשנו חול?!' שכך דרך לפעמים לישב בצל סוכה אפילו שלא לשם מצות סוכה," עד כאן לשונו. הרי מפורש דעיקר ההיתר הוא מפני שאינו ניכר שיושב בה לשם מצוה אבל אם היה ניכר שעושה רק לשם מצוה לא היה נכון לישב בה:

סעיף ה | ולפי זה, אתי שפיר הכל. דוודאי במדינות החמים כמו בבבל ובמדינות המערביות והדרומיות דבסוכות האויר ממוזג וטוב וודאי דחייבים לאכול ולישן בשמיני עצרת כמו בכל החג, אבל במדינות הצפוניות כשלנו, דעל פי הרוב, הזמן הוא קר, אך אם אנו נפטור עצמינו בכל חג הסוכות מטעם קרירות בטלה מאתנו מצות סוכה, ובעל כרחך, אנו צריכים לישב ולישן בכל חג הסוכות, ובאמת משינה רובם פוטרם עצמם מטעם זה, כמו שכתב בסימן תרל"ט – מיהו, בשמיני עצרת, שצו חכמים עליו לישב בה ובאופן שלא יהא ניכר שהיא לשם מצוה, וזהו דבר שאי אפשר כמעט במדינות שלנו – ולכן, חלילה לנו לבטל תקנת חכמים, אבל מכל שקום, בהכרח לעשות איזה היכר שהיא שלא לשם מצוה, והיינו, דמי שישן בסוכה כל ימי החג לא יישן בשמיני עצרת; ומי שאינו ישן בסוכה דהשתא, לא הוי זה היכר, בהכרח לעשות איזה היכר אחר, והיינו, או שלא לאכול בלילה, או לאכול מקצת סעודה ביום חוץ לסוכה. אך שני הדרכים האלה פגומים הם. לכן, ההיכר הטוב הוא לצאת מיד לאחר הסעודה של שחרית מן הסוכה, להראות שאין אנו עושים זה לשם מצוה, וזה כל דברי המנהגים קיימים [כנלע"ד]: